

**Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти:
анотований бібліографічний список**

2025. – Вип. 11/12. – 12 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. Андрощук Г. Рекодифікація Книги четвертої Цивільного кодексу України: «*primum non nocere*» [Електронний ресурс] / Геннадій Андрощук // Юрид. газ. – 2025. – 1 груд. – Електрон. дані. *Актуалізовано потребу модернізації законодавства за умови максимально обережного підходу, щоб не зруйнувати ефективні елементи чинної системи. Проаналізовано підхід до рекодифікації Книги четвертої Цивільного кодексу України (ЦК України), яка регулює право інтелектуальної власності (ІВ). Наголошено на важливості принципу «primum non nocere» — «не нашкодь», вказано, що зміни мають бути обережними та виваженими, оскільки сфера ІВ є складною і чутливою. Запропоновано актуалізувати коло охоронюваних об'єктів ІВ: твори, винаходи, промислові зразки, програми, бази даних, торговельні марки, комерційні таємниці тощо. Серед ризиків — можливі колізії між нормами нового ЦК України та спеціальними законами, а також — невідповідність міжнародним / європейським стандартам, якщо реформа буде реалізована без належного узгодження.* Текст: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/rekodifikaciya-knigi-chetvertoyi-civilnogo-kodeksu-ukrayini-primum-non-nocere.html>

2. Вайсберг К. Переваги та ризики європейського патенту з унітарним ефектом для UA-заявника: практичний кейс [Електронний ресурс] / Катерина Вайсберг // Юрид. газ. – 2025. – 8 груд. – Електрон. дані. *Розглянуто переваги та ризики для заявника при застосуванні Європейського*

патенту з унітарним ефектом (*unitary patent*) як механізму охорони винаходу у Європейському Союзі. Основні переваги: спрощена процедура (одна заявка, одне поновлення), зниження витрат на підтримку патенту та охоплення одразу багатьох країн - учасниць. Водночас існує ризик: якщо патент буде скасований або визнаний недійсним, це означає втрату охорони в усіх країнах одночасно — втрачено гнучкість, не можна «відмовитися» від окремих держав; географія дії буде обмежена лише учасниками системи. Таким чином, *unitary patent* є зручним і економічно ефективним для тих, хто планує захист у багатьох країнах ЄС, але для тих, хто потребує вибіркової охорони або прагне мінімізувати ризики, класичний шлях (національні валідації) може бути доцільнішим. Текст: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/-perevagi-ta-riziki-evropeyskogo-patentu-z-unitarnim-efektom-dlya-uaazayavnika-praktichniy-keys.html>

3. Грицаєнко С. Інтелектуальна власність військовослужбовців: проблеми та перспективи правового регулювання [Електронний ресурс] / Сергій Грицаєнко // Юрид. практика. – 2025. – 20 листоп. — Електрон. дані. Розглянуто проблеми законодавчого врегулювання прав інтелектуальної власності (ІВ) на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби, що є критично важливим у контексті забезпечення національної безпеки та технологічного суверенітету. Зазначено, що під час повномасштабної війни спостерігається безпрецедентне зростання технічної творчості військовослужбовців і багатьох волонтерських спільнот, спрямованої на оперативне вирішення військово-технічних завдань, але водночас питання правового захисту результатів такої діяльності переважно перебувають поза увагою її учасників. Обґрунтовано, що відсутність належного правового механізму охорони і комерціалізації інновацій, розроблених у військовій сфері, породжує передумови для втрати державою інтелектуального потенціалу, формує загрози національній безпеці та сприяє тому, що результати українських розробок можуть бути

використані іншими державами без відповідної вигоди для авторів і Української держави. Проаналізовано норми прийнятого нещодавно Закону України № 4585-IX "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби" та вказано на деякі його недоліки. Надано конкретні пропозиції щодо перегляду засадничих положень Закону № 4585-IX та окреслено додаткові кроки для організаційного оформлення захисту ІВ у військовій сфері. Текст: <https://pravo.ua/intelektualna-vlasnist-viiskovoslužbovtsiv-problemy-ta-perspektyvy-pravovoho-rehuliuвання/>

4. Для перекладацької спільноти створили нові зразки стандартних договорів [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 24 листоп. – Електрон. дані. Зазначено, що Ініціативна група "Translators In Action" (TIA) спільно з Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій (UKRHOIBI) підготувала для українського книжкового перекладацтва оновлену редакцію зразків договорів із видавництвами. Документи розробили на основі матеріалів, підготованих TIA у співпраці з Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності НАПрН України, з урахуванням змін, що відбулися у законодавстві з 2019 р. Начальник відділу розвитку креативних секторів економіки ІР офісу Дмитро Дорошенко підкреслив, що нині для людей творчих професій критично важливо розуміти свої авторські права. В ІР офісі зауважили, що поставили собі за мету зробити питання інтелектуальної власності (ІВ) зрозумілими й доступними для представників різних креативних індустрій, зокрема й перекладачів. У межах цього проєкту ІР офіс разом із "Translators In Action" та НДІ ІВ оновили й адаптували типові договори — відповідно до чинного законодавства та нових реалій, включно з вимогами щодо використання ІІІ та територіальних обмежень для ліцензій. На початку листопада 2025 р. також провели інформаційну сесію «Оновлені зразки договорів з видавництвами: на що зважати», під час якої було окреслено засадничі

поняття авторського права, договірних відносин та детально відкоментовано усі пункти договорів із видавництвами. Текст: <https://chytomo.com/dlia-perekladatskoi-spilnoty-stvoryly-novi-zrazky-standartnykh-dohovoriv/>

5. Жухевич О. Кіберсквотинг в Україні: як повернути домен і захистити торговельну марку [Електронний ресурс] / Олег Жухевич, Наталія Андрущенко // Юрид. практика. – 2025. – 6 листоп. – Електрон. дані. *Йдеться про проблеми захисту доменного імені, який є важливим активом, і втрата контролю над яким може коштувати бізнесу великих коштів. Подано визначення кіберсквотингу (або захоплення доменів) як недобросовісної реєстрації, використання та пропонування до продажу доменних імен із метою отримання прибутку за рахунок паразитування на торговельній марці, яка належить іншій особі. Окреслено типові помилки на практиці, які роблять власники бізнесу, і які призводять до величезних фінансових витрат і втрати доменів та репутації, а також рекомендовано покрокову стратегію щодо захисту бренду. Зроблено висновок, що, незважаючи на наявність правових інструментів захисту, кіберсквотинг в Україні залишається серйозною проблемою, та наголошено, що правильна стратегія та проактивний підхід дозволяють мінімізувати цей ризик і забезпечити контроль над доменним ім'ям бренду.* Текст: <https://pravo.ua/kiberskvotynh-v-ukraini-iak-povernuty-domen-i-zakhystyty-torhovelnu-marku/>

6. Коноваленко В. Який договір укласти із користувачем твору: варіанти на вибір [Електронний ресурс] / Володимир Коноваленко // Юрид. газ. – 2025. – 19 груд. – Електрон. дані. *Проаналізовано правову природу та вибір відповідного договору щодо регулювання використання авторських творів між суб'єктом авторського права (автором або правовласником) і користувачем твору, зважаючи на положення Цивільного кодексу України*

(ЦК України) та Закону України «Про авторське право і суміжні права». Розглянуто основні типи авторських договорів, які забезпечують законне використання творів і захист прав творця в цивільно-правових відносинах. Увагу приділено розмежуванню договорів передачі майнових прав і ліцензійних договорів. Договори передачі (відчуження) майнових прав на твір передбачають повну передачу виключних прав користувачу, що означає переходження права розпоряджатися твором до нового правовласника. Ліцензійні договори встановлюють обмежений дозвіл на використання твору в певних межах без відчуження виключних прав, що дозволяє автору зберегти власність на твір і одночасно регулювати умови його використання. Розглянуто функціональні критерії вибору договору: характер використання твору, обсяг прав, територіальні та строкові обмеження, порядок винагороди та умови виплати авторської винагороди. Такий підхід забезпечує правову визначеність і дозволяє мінімізувати ризики порушення авторських прав і суперечності правових позицій сторін. Текст: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/yakiy-dogovir-uklasti-iz-koristuvachem-tvoru-varianti-na-vibir.html>

7. Кришталь Г. Інструменти фінансового забезпечення та підтримки розвитку книговидавництва [Електронний ресурс] / Галина Кришталь, Ганна Скиба, Наталія Тімко // Економіка та сусп-во : [електрон. журн.] / Мукачев. держ. ун-т. – 2025. – № 80. – [Електрон. дані]. Розглянуто систему фінансового забезпечення розвитку книжкової галузі України в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, зокрема вплив макроекономічних, галузевих і внутрішньоорганізаційних чинників на фінансову стійкість видавничих підприємств. Проаналізовано ефективність існуючих державних і приватних механізмів підтримки, включно з грантами, субсидіями, податковими пільгами, приватними інвестиціями, венчурним фінансуванням, спонсорськими програмами, краудфандинговими

платформами та цифровими інструментами. Запропоновано комплексний підхід до підвищення фінансової стійкості, що передбачає комбінування державних і приватних ресурсів, активне використання цифрових платформ, впровадження передплатних моделей, онлайн-продажів електронних та аудіокниг, NFT і блокчейн-технологій для захисту авторських прав. Запропоновано заходи, спрямовані на збалансування соціально-культурної значущості та економічної ефективності книжкової продукції, стимулювання інноваційного розвитку та формування конкурентного і фінансово стабільного ринку. Текст:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6881/6821>

8. Кузьмович Б. AI як автор: чи визнає суд штучний інтелект творцем [Електронний ресурс] / Богдан Кузьмович // Юрид. газ. – 2025. – 24 листоп. (№ 8). – Електрон. дані. Обговорено, чи може штучний інтелект (ШІ) бути визнаним автором твору з погляду судової практики. Наведено приклад системи «Creativity Machine», яка самотійно створила зображення, але суди не визнають ШІ творцем, оскільки «автор» у праві — це, зазвичай, людина. Твори без участі людини можуть отримати захист через режим «*sui generis*», а не через традиційні авторські права. Зауважено, що сучасне законодавство і судова система не готові визнати ШІ як суб'єкта авторських прав — права на результати його роботи належать розробникам чи користувачам програм, а не самому ШІ. Наголошено, що в Україні, у Європейському Союзі та в США ШІ не визнається автором твору, і авторське право належить лише людині, яка створила або використала ШІ для його створення. Текст: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ai-yak-avtor-chi-viznae-sud-shtuchniy-intelekt-tvorcem.html>

9. Кузьмович Б. Особливості реалізації права попереднього користування торговельною маркою [Електронний ресурс] / Богдан

Кузьмович // Юрид. газ. – 2025. – 18 листоп. – Електрон. дані. Вказано, що система правової охорони торговельних марок в Україні ґрунтується на реєстраційному принципі, згідно з яким виключні права на позначення виникають з моменту державної реєстрації торговельної марки. Водночас законодавець передбачив важливий виняток із цього принципу, встановивши право попереднього користування, яке захищає інтереси добросовісних користувачів позначень, які розпочали їх використання до моменту подання заявки на реєстрацію іншою особою. Відповідно до ч. 1, ст. 500 Цивільного кодексу України (ЦК України), будь-яка особа, яка до дати подання заявки на торговельну марку або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності добросовісно використала торговельну марку в Україні або здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, має право на безоплатне продовження такого використання або використання, яке передбачалося зазначеною підготовкою (право попереднього користувача). Розглянуто такі питання: умови виникнення права попереднього користування, його обсяг, співвідношення такого права з виключним правом власника торговельної марки; припинення права попереднього користування тощо. Текст: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/osoblivosti-realizaciyi-prava-poperednogo-koristuvannya-torgovelnouy-markoyu.html>

10. КЦС ВС: реєстратор не може переделегувати домен усупереч рішенню ВОІВ [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 22 груд. – Електрон. дані. Проаналізовано правову позицію Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (ВС) щодо спорів про переделегування доменних імен. Зазначено, що реєстратор доменних імен не може здійснити переделегування доменного імені та змінити його власника у випадку наявності рішення Центру арбітражу та посередництва Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), яким вирішено переделегувати

спірне доменне ім'я іншій особі. Підкреслено, що рішення VOIB є обов'язковими в межах договірних відносин між реєстратором і реєстрантом та відповідають правилам ICANN, а відмова реєстратора від переделегування в такій ситуації не порушує прав власника доменного імені. Правова позиція спрямована на забезпечення стабільності доменної системи та узгодженості національної судової практики з міжнародними механізмами вирішення доменних спорів. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/kcs-vs-reestrator-ne-mozhe-peredeleguvati-domen-usuperech-rishennyu-voiv.html>

11. Машкова В. Особливості реєстрації торговельних марок, які містять в собі позначення "Україна", "UA" чи імітацію малого державного герба України [Електронний ресурс] / Валерія Машкова // Юрид. практика. – 2025. – 11 груд. — Електрон. дані. Розглянуто ключові законодавчі положення, які регламентують можливість включення позначення "Україна" та зображення чи імітації малого державного герба України до торговельної марки (ТМ). Окреслено умови, за яких заявник може отримати згоду на можливість включення таких позначень до своєї ТМ. Відзначено низку позитивних змін, зокрема: створено орган, який уповноважений на надання дозволів на включення до торговельних марок позначень "Україна", "UA" та імітації малого державного герба України; розширено коло осіб, яким може бути надано дозвіл – до фізичних осіб–підприємців та юридичних осіб було додано також категорію фізичних осіб; на сьогодні більше не потрібно відповідати усім встановленим критеріям, а достатньо надати лише докази щодо відповідності хоча б одному - двом із них (залежно від того, яке позначення заявник бажає включити до ТМ). Текст: <https://pravo.ua/osoblyvosti-reiestratsii-torhovelnikh-marok-iaki-mistiat-v-sobi-poznachennia-ukraina-ua-chy-imitatsiiu-maloho-derzhavnoho-herba-ukrainy/>

12. Никончук Н. Як українським виробникам військового спорядження та одягу доводиться боротися з "піратством" [Електронний ресурс] / Наталія Никончук // Юрид. практика. – 2025. – 10 груд. – Електрон. дані. *Висвітлено питання захисту інтелектуальної власності українських компаній, які створюють і виробляють військове спорядження та одяг: бронежилети, плитоноски, розвантажувальні системи, тактичний одяг. Розглянуто типові схеми порушення авторських прав в означеній сфері та окреслено низку механізмів захисту відповідно до законодавства. Запропоновано комплексний підхід, який гарантує ефективний захист інтелектуальної власності, а саме: створення державного механізму швидкого реагування, наприклад, у вигляді спеціального реєстру або "чорного списку" продавців (виробників), які систематично порушують права інтелектуальної власності; посилення відповідальності за незаконне використання торговельних марок; співпраця з платформами, щоб реагування на порушення відбувалося автоматично, за запитом правовласника; підвищення правової культури споживачів.* Текст: <https://pravo.ua/iak-ukrainskym-vyrobnykam-viiskovoho-sporiadzhennia-ta-odiahu-dovodytsia-borotysia-z-piratstvom/>

13. Привласнення творів художника Івана Марчука є посяганням на національну культурну спадщину – УІНП [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 22 груд. – Електрон. дані. *Зазначено, що Український інститут національної пам'яті (УІНП) висловив офіційну позицію щодо спроб привласнення авторських прав на твори видатного українського художника Івана Марчука, яке він ідентифікує як посягання на національну культурну спадщину України. УІНП підкреслює, що ліцензійний договір, який, за твердженням митця, був укладений під впливом оманливих умов, порушує авторське право та не відповідає його інтересам, і що твори І. Марчука мають загальнонаціональну цінність як частина культурної спадщини. Інститут підтримує судовий процес щодо визнання*

такого договору недійсним і захисту прав художника відповідно до національного законодавства, наголошуючи на принципах законності, справедливості та збереження історичної пам'яті українського народу.

Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4072123-privlasnenna-tvoriv-hudoznika-ivana-marcuka-e-posagannam-na-nacionalnu-kulturnu-spadsinu-uinp.html>

14. Стратегія розвитку ІР сфери до 2030 року: Мінекономіки оприлюднило проєкт розпорядження [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 25 листоп. – Електрон. дані. Зазначено, що на сайті Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України оприлюднено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України (КМ України) "Про схвалення Стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2026 - 2028 роках". Проєкт пропонує схвалити Стратегію розвитку сфери інтелектуальної власності (ІВ) України до 2030 р., яка включає: визначення шляхів розвитку системи правової охорони ІВ; підвищення ефективності захисту прав ІВ; стимулювання комерціалізації інтелектуальної власності в Україні з урахуванням євроінтеграційного вектора розвитку; сприяння гармонізації державної політики в ІР сфері зі стандартами ЄС; досягнення загальних цілей соціально-економічного зростання України. Наведено пріоритетні напрямки розвитку сфери ІВ до 2030 р. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/strategiya-rozvitku-ip-sferi-do-2030-roku-minekonomiki-oprilyudnilo-proekt-rozporyadzhennya.html>

15. Чернишук П. УКРНОІВІ провів ІР LET Forum 2025 [Електронний ресурс] / Павло Чернишук // Юрид. газ. – 2025. – 2 груд. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 27.11.2025 в Києві Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/ІР) провів у Києві ІР LET Forum 2025 – головну щорічну подію у сфері ІВ, що

об'єднала міжнародних експертів, представників держави, бізнесу, науки, інноваційних і креативних індустрій. Обговорено трансформацію ІР-сектора в Україні у контексті євроінтеграції та глобальних змін. Представлено нові можливості для бізнесу, стартапів і креативних індустрій через захист авторського права, торговельних марок, патентів, цифрових активів тощо. Зазначено про налагодження міжнародної співпраці, обмін знаннями, досвідом, технологіями та стандартами ІР-регулювання. Форум підтвердив, що ІР стає стратегічним ресурсом для відбудови, розвитку та інноваційної трансформації України. Це важливий крок до інтеграції української ІР-системи у міжнародний простір, підвищення правової захищеності, підтримки стартапів, креативних ініціатив й інвестицій. Подія створила платформу для діалогу між державою, бізнесом, науковими та креативними спільнотами, що може сприяти становленню конкурентоздатної та стійкої ІР-екосистеми в країні. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/ukrnoivi-proviv-ip-let-forum-2025.html>

16. Ярошевська Т. В. Охорона об'єктів патентного права та концепція відродження України у післявоєнний час / Тамара Василівна Ярошевська ; М-во освіти і науки України, Дніпров. держ. техн. ун-т (ДДТУ). – Кам'янське : ДДТУ, 2025. – 236 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А842505**
У монографії комплексно висвітлено питання забезпечення цивільно-правової охорони прав на винаходи та корисні моделі. Подано загальнотеоретичну характеристику національного та європейського механізмів охорони прав у цій сфері. Розкрито права суб'єктів та об'єкти патентного права; увагу приділено збалансованим суб'єктивним правам та юридичним обов'язкам сторін у договірних відносинах з приводу використання майнових прав на службовий винахід. Розглянуто проблемні питання врегулювання в Україні відносин у сфері трансферу технологій. Окреслено шляхи вдосконалення

національного законодавства у сфері винахідництва для створення сприятливих умов для інноваційного розвитку України у післявоєнний час.

17. IP офіс презентував Національну ініціативу "Україна надихає світ" [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2025. – 11 груд. — Електрон. дані. *Йдеться про презентацію у межах IV Національного форуму з інтелектуальної власності та інновацій "Intellectual Property: Law, Ecomotu, Technology" Національної ініціативи "Україна надихає світ" – масштабного проекту Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій, покликаного продемонструвати силу українських брендів, які, попри повномасштабну війну, продовжують працювати, розвиватися, зберігати команди та інтелектуальну власність. Як зазначила під час презентації директорка IP офісу Олена Орлюк, така ініціатива народилася з упевненості в тому, що українська стійкість, креативність та інноваційність здатні надихати світ, що і лягло в назву проекту. Також О. Орлюк наголосила, що один із основних меседжів ініціативи полягає в тому, що продукт, створений в Україні, має бути зареєстрований в Україні, адже саме це дозволяє зберегти його походження, захистити права та посилити позиції бренду як на національному, так і на міжнародному ринках.*

Текст: <https://pravo.ua/ip-ofis-prezentuvav-natsionalnu-initsiatyvu-ukraina-nadykhaie-svit/>

Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади

Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого

Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко

29 грудня 2025 р.